

BOHEMIA TANULMÁNY

fosztott vagy teljes joggal nem rendelkező, párttag vagy pártonkívüli tömegként élni, a hatalom képviselői pedig már *nem képesek* vezető szerepüket bürokratikus rendőrdiktatúrával, a kormányzás és uralkodás erőszakra és önkényre támaszkodó teljes monopóliumával érvényesíteni. E válság radikális megoldásáról csak abban az esetben lehet szó, ha a rendőri bürokratikus rendszert (...) a szocialista demokrácia rendszere váltja fel. (...) Az egyik rendszer alapja a párttag és pártonkívüli *tömegek* jogfosztottsága vagy nem teljesjogúsága, a másik rendszer alapja a *szocialista polgárság* politikai teljesjogúsága és egyenjogúsága”.

Az eredmény attól függ, hogy a társadalmat ért emocionális megrázkódtatás „mélyebb és igazságosabb megismeréshez vezet-e, vagy pedig megcsontosodik a régi előítéletekben, és ítélőképességét újabb illúziók vakítják el?” A szocializmus válsága mélyebb, mint ahogy azt az ideológusok gondolják, mert a fejlett technika és a termelőeszközök köztulajdonba vétele ugyan a szocializmus előfeltételeit alkotják, de ellene is fordulhatnak:

„A szocializmus történelmi értelme az *ember felszabadítása*, és történelmileg csak addig van létjogosultsága, amíg *forradalmi* és *felszabadító alternatíva* a nyomorúság, a kizsákmányolás, az elnyomás, az igazságtalanság, a hamisság és a misztifikáció, a szolgaság, a hazugság és a megalázkodás ellenében”.

A szocializmus új modelljének kulcsát Kosík az öntudatos ipari munkásság és a radikális értelmiség egymásra találásában látja:

„A munkásság mint osztály megszűnt politikai szerepet játszani, ezt a szerepkört a pártbürokrácia vette át. (...) Jelenlegi politikai válságunk sorsa attól függ, hogy a munkásosztály felismeri-e az ideológia és az illúziók, illetve a saját tényleges politikai helyzete közt feszülő ellentmondást”.

A konzervatív bürokrácia arról igyekszik meggyőzni a munkásokat, hogy a sajtószabadság csak az értelmiség érdekeit szolgálja, jóllehet a „demokratikus szabadságjogok éppen a munkásosztály számára *életfontosságúak*”: „Abban a pillanatban, amikor a munkásosztály újból politikai erővé válik (és ez csak a szakszervezetek és a kommunista párt konzekvens demokratizálásával és a munkástanácsok felújításával érhető el)”, lehetőség nyílik egy hangsúlyozottan „új osztályszövetség” kiépítésére: „Ez a szövetség (...) egymás kölcsönös befolyásolásán, érdekköreik korrigálásán, produktív feszültségen és termékeny politikai dialóguson alapul majd.”

